

Sasja Emilie Mathiasen Stopa og Rasmus H.C. Dreyer (red.)

Med nåden i favn. Dåbens teologiske baggrund og betydning. Fønix, 2024.
385 sider. 249,- kr.

“Hvad nytter det i det hele taget at skrive så meget om dåben, hvis man ikke også forkynder troen på dens løfte?” Sådan indleder redaktørerne, Sasja Emilie Mathiasen Stopa og Rasmus H.C. Dreyer, forordet til antologien *Med nåden i favn. Dåbens teologiske baggrund og betydning* fra forlaget FØ-NIX. I bogens 10 artikler vil forfatterne, der fortrinsvist består af universitetsansatte teologer, indkredse dåbens teologiske betydning, som den har “udviklet sig fra de første kristne menigheder til nutidens evangelisk-lutherske dåb” i Den Danske Folkekirke (s. 7).

Antologien indrammes af to artikler af Anders Klostergaard Petersen om religiøs tro og dåb i tidlig Kristusreligion og dåbsritualet ritualteoretisk set. Med Nils Arne Pedersen, Johannes Aakjær Steenbuch og Maria Munkholt Christensen føres læseren gennem oldkirkens dåbsteologier og -praksisser, mens Nils Holger Petersen redegør for middelalderen med karolingertiden som centrum. Reformationen og reformatorisk teologi udfoldes af Sasja Emilie Mathiesen Stopa, Christine Svinth Værge Pöder og Rasmus H.C. Dreyer, og rundes af med Kristoffer Garnes overblik over danske dåbsritualer og -salmer fra reformationen til i dag.

Det spørgsmål, der samler bogens artikler, er, hvilken tro – eller hvilket trosindhold – vi døber på i Den Danske Folkekirke. På forskellig måde forholder artiklerne sig til, hvordan man opfatter, og kan opfatte – eller erfare – tro aktuelt, og hvorvidt også spædbørn kan døbes på deres tro. Er mennesket allerede fra skabelsen eller bliver det først i dåben Guds barn – og giver det mening at hævde, at dåben er nødvendig til frelse?

Det er spørgsmål, der er diskuteret igennem teologiens historie, og som igen er sat på spidsen i den verserende danske dåbsdebat. Det er formentlig heller intet tilfælde, at det netop er *Kirkens babyloniske fangenskab*, forordet citerer fra. Der er skrevet meget om dåben de senere år, og fælles for flere af bogens artikler er, at de forholder sig kritisk til tendenserne i dåbsdebat og samtid, idet man forsøger at nuancere positioner, der er blevet karikeret i debatten, og spørge til, hvilke konsekvenser for troen på dåbens løfte de aktuelle teologiske takter har.

Nils Arne Pedersen leverer fx i “Dåbsritual og dåbsteologi i oldkirken: Vest og øst” en vigtig kritik af et konstrueret skisma mellem østlig og vestlig teologi, herunder arvesynden som vestlig/augustinsk fejludvikling. Pedersen afviser, at oldkirkens teologi primært drejede sig om skabelsen og menneskets gudbilledlighed, og påviser, at dåben også i oldkirken blev anset for en frelseshandling. Han understreger en nær sammenhæng mellem det i dag omdiskuterede Guds barn-motiv og de oldkirkelige teologers (trinitariske) forståelse af Jesu dåb i Jordanfloden som grundtype for den kristne dåb, hvori den døbte adopteres eller får status af Guds barn.

Samlet set fungerer Jordandåben som et grundtema for størsteparten af artiklerne. Det genfindes bl.a. i Rasmus H.C. Dreyers analyse af Luthers sene dåbsprædikener, hvor Jordandåben antager karakter af indstiftelsesberetning, ligesom Kristoffer Garne identificerer motivet i dansk liturgisk og hymnologisk kontekst. Alene af den grund skal antologien anbefales. De trinitarisk-dåbssteologiske potentialer i Jordandåben er et overset motiv i dansk liturgisk sammenhæng og rummer (også økumeniske) potentialer for den nuværende diskussion af dåbsritualet.

Hvad der ydermere gør antologien anbefalelsesværdig er, at den med afsæt i "den tro, vi døber på" bevæger sig ind på teologiske temaer som sammenhængen mellem skabelse, forsoning og genløsning, den treenige Gud, sakramente- og syndsteologi m.m.

I sit bidrag, "At drukne i Guds nåde. Dåbens tillidsvækkende pagt hos Luther og Grundtvig og i dag", identificerer Sasja Emilie Mathiasen Stopa således en "berøringsangst" overfor syndsbegrebet i nyere dansk teologi (s. 234). Hendes vigtige pointe er, at en ensidiggørelse af dåben som bekræftelse af skabelsens godhed ikke bare taber blikket for det erfarede livs tvetydige og smertefulde dimensioner, men problematiserer forkyndelsen af *og* den ritualiserede ramme om menneskelig afmagt, skyld, lidelse og død med genoprettelse af tilværelsens brudthed som fortegn. I Stopas udlægning af Luthers og Grundtvigs pagtsteologi øjnes desuden den nyere Lutherforsknings sans for socialitet, omverden og medmenneske – uanset om man abonnerer på Stopas udlægning af den skjulte Gud som en dimension ved menneskets lidelseserfaring.

Som helhed fremstår *Med nåden i favn* både relevant og læseværdig; den kræver en vis forudviden med henblik på stoffets tilegnelse og den kritiske stillingtagen til teologi og teoridannelse. Man kan fx overveje, om den samtid, der ikke er repræsenteret i dåbsdebattens positioner, egentlig kommer til orde med sin (ikke uvæsentlige) kritik af dansk dåbsstraditions kristologisk-soteriologiske overvægt.

Bogen vil dog uden tvivl fungere godt i undervisningen af teologistuderende og præster på universiteter, pastoralseminarier m.m., ligesom præster med interesse for teologi og liturgi mellem tradition og samtid kan hente ny viden her – særligt bogens fokus på de oldkirkelige og middelalderlige dåbspraksissers symbolsk-taktile og rumligt-sanselige dimensioner vil glæde den liturgiinteresserede læser, der her også kan finde en diskret feministisk-teologisk pointe.

Nete Helene Enggaard